

TÜRKİYE'NİN KIŞ TURİZM MERKEZLERİ VE POTANSİYELİ

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Erkan Sağlık

Prof. Dr. Muharrem Tuna

EĞİTİM
yayınevi

TÜRKİYE'NİN KIŞ TURİZM MERKEZLERİ VE POTANSİYELİ

Editörler: Prof. Dr. Erkan Sağlık, Prof. Dr. Muharrem Tuna

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Ziya Aydoğan (yza@egitimyayinevi.com)

Genel Yayın Koordinatörü: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)

Sayfa Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yayıncı Sertifika No: 47830

ISBN: 978-625-7316-04-0

1. Baskı, Aralık 2020

Baskı Cilt

Bulut Dijital Matbaa Sanayi Ticaret Limited Şirketi

Musalla Bağları Mah. İnciköy Sok. 1/A

Selçuklu / KONYA

Matbaa Sertifika No: 48120

Kütüphane Kimlik Kartı

TÜRKİYE'NİN KIŞ TURİZM MERKEZLERİ VE POTANSİYELİ

Editörler: Prof. Dr. Erkan Sağlık, Prof. Dr. Muharrem Tuna

471 s., 165x240 mm

Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-7316-04-0

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mekanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EĞİTİM

yayınevi

Eğitim Yayınevi

Konya Ofis: *Rampalı İş Merkezi Kat: 1 No: 121 Meram/KONYA*

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: *Fevzi Çakmak mah. 10721 sok. B Blok, No: 16/B,*

Safakent, Karatay/KONYA

Kurumsal İrtibat No: *0533 151 50 42*

Elektronik Posta: *bilgi@egitimyayinevi.com*

 kitapmatik
internetteki kitapçınız
kitapmatik.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	13
1. BÖLÜM	
ÖĞR. GÖR. SONER BEŞCANLAR	
PROF. DR. ERKAN SAĞLIK	
KIŞ TURİZMİNİN DÜNYA'DAKİ VE TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ	14
1.1. Giriş	14
1.2. Dünyada Kış Turizmi	15
1.3. Türkiye'de Kış Turizmi	19
1.4. Sonuç	25
KAYNAKÇA	27
2. BÖLÜM	
PROF. DR. HAKAN KOÇ	
KIŞ TURİZM MERKEZLERİNİN YER SEÇİMİNDE VE ALANSAL DAĞILIMINDA ETKİLİ OLAN COĞRAFİ FAKTÖRLER	28
2.1. Giriş	28
2.2. Türkiye'de Kış Turizm Merkezlerinin Alansal Dağılımı	32
2.3. Kış Turizm Merkezlerinde Yer Seçimini Etkileyen Coğrafi Faktörler	35
2.4. Sonuç	39
KAYNAKÇA	40
3. BÖLÜM	
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZLEM AKBULUT DURSUN	
KIŞ TURİZM MERKEZLERİNİN PAZARLAMA SORUNLARI	41
3.1. Giriş	41
3.2. Turizm Pazarlaması ve Özellikleri	42
3.3. Kış Turizmi, Kış Turizminin Sağladığı Faydalar ve Başarı Faktörleri	46
3.4. Kış Turizm Merkezlerinin Pazarlama Sorunları	47
3.5. Sonuç	49
KAYNAKÇA	51
4. BÖLÜM	
DR. ÖĞR. ÜYESİ DERYA FATMA BIÇER	
KIŞ TURİZM MERKEZLERİNDE HİZMET KALİTESİ	53
4.1. Giriş	53
4.2. Hizmet ve Hizmet Kalitesi Kavramı	54
4.3. Turizm Ürünü Olarak Hizmet Kavramı	55
4.4. Kış Turizm Merkezleri ve Kış Turizm Merkezlerinde Hizmet Kalitesi	57

4.5. Sonuç	63
KAYNAKÇA	65

5. BÖLÜM

DR. ÖĞR. ÜYESİ TUBA GÜLCEMAL

KIŞ TURİZM TESİSLERİNİN EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ	67
5.1. Giriş	67
5.2. Kış Turizminde Yeni Eğilimler	68
5.3. Kış Turizm Tesislerine Yapılan Yatırımlar	70
5.4. Kış Turizminde Benchmarking	72
5.5. Kış Turizm Tesislerinin Başarı Faktörleri	73
5.6. Kış Turizminin Ekonomik Sürdürülebilirliği	75
5.7. Sonuç ve Öneriler	77
KAYNAKÇA	78

6. BÖLÜM

ÖĞR. GÖR. M. NECATİ ERKEM

AĞRI KÜPKIRAN KAYAK MERKEZİ	79
6.1. Giriş	79
6.2. Ağrı İline Genel Bakış	80
6.3. Ağrı İlinin Kış Turizmi Potansiyeli	82
6.4. Sonuç ve Öneriler	87
KAYNAKÇA	89

7. BÖLÜM

PROF. DR. MUHARREM TUNA

ÖĞR. GÖR. ONUR ÇELEN

ANKARA ELMADAĞ KAYAK MERKEZİ	91
7.1. Giriş	91
7.2. Ankara'nın Coğrafi Yapısı	92
7.3. Ankara'nın Turizm Potansiyeli	94
7.4. Elmadağ Kayak Merkezi ve Kış Turizmi	95
7.5. Sonuç ve Öneriler	102
KAYNAKÇA	105

8. BÖLÜM

PROF. DR. MUHARREM TUNA

ÖĞR. GÖR. AYŞE EREN

ANTALYA SAKLIKENT KAYAK MERKEZİ	106
8.1. Giriş	106

8.2. Antalya İli	107
8.3. Saklıkent Kayak Merkezi	109
8.4. Saklıkent Kayak Merkezinin GZFT (SWOT) Analizi	115
8.5. Sonuç ve Öneriler	117
KAYNAKÇA	119

9. BÖLÜM

DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM TUĞKAN ŞEKER

ARDAHAN YALNIZÇAM KAYAK TESİSLERİ	123
9.1. Giriş	123
9.2. Ardahan İli Genel Özellikleri	123
9.3. Ardahan İli Turizm Potansiyeli	126
9.4. Ardahan Kış Turizmi	129
9.5. Yalnızçam Kayak Merkezi	130
9.6. Sonuç ve Öneriler	133
KAYNAKÇA	135

10. BÖLÜM

ÖĞR. GÖR. ELİF ESMA KARAMAN

ARTVİN ATABARI KAYAK MERKEZİ	136
10.1. Giriş	136
10.2. Artvin İli Hakkında Bilgi	137
10.3. Artvin Atabarı Kayak Merkezi Özellikleri	138
10.4. Atabarı Kayak Merkezi SWOT Analizi	141
10.5. Sonuç ve Öneriler	142
KAYNAKÇA	144

11. BÖLÜM

ÖĞR. GÖR. ÖMER CEYHUN APAK

PROF. DR. AHMET GÜRBÜZ

BAYBURT KOP DAĞI KAYAK MERKEZİ	145
11.1. Giriş	145
11.2. Bayburt İli	146
11.3. Kop Dağı Kayak Merkezi	148
11.4. Kop Dağı Kayak Merkezinin SWOT (GZFT) Analizi	151
11.5. Sonuç ve Öneriler	152
KAYNAKÇA	154

12. BÖLÜM

DOÇ. DR. ÜZEYİR KEMENT

BİNGÖL HESAREK KAYAK TESİSLERİ	155
12.1. Giriş	155
12.2. Bingöl İli	157
12.3. Bingöl Turizmi	158
12.4. Bingöl Hesarek Kayak Tesisleri	160
12.5. Bingöl Turizm Çalıştayı (2016) Kapsamında Bingöl Kış Turizmi ve SWOT Analizi	164
12.6. Yolçatı Kayak Merkezi	166
KAYNAKÇA	168

13. BÖLÜM

ÖĞR. GÖR BURAK BAŞAR

BİTLİS NEMRUT KAYAK MERKEZİ	169
13.1. Giriş	169
13.2. Bitlis İli ve Lokasyon Özellikleri	170
13.3. Bitlis Kış Turizm Merkezleri	172
13.4. Sonuç ve Öneriler	176
KAYNAKÇA	177

14. BÖLÜM

DR. NAİL HOŞCAN

BOLU KARTALKAYA KAYAK MERKEZİ	178
14.1. Giriş	178
14.2. Bolu Hakkında Genel Bilgiler	179
14.3. Kartalkaya Kayak Merkezi'nin Özellikleri	185
14.4. Kartalkaya Kayak Merkezi'nin Gzft Analizi	189
14.5. Sonuç ve Öneriler	191
KAYNAKÇA	193

15. BÖLÜM

DR. AFİTAP BULUT

BURSA ULUDAĞ KAYAK MERKEZİ	195
15.1. Giriş	195
15.2. Bursa İli	195
15.3. Uludağ ve Uludağ Kayak Merkezinin Genel Özellikleri	198
15.4. Uludağ Kayak Merkezinin Kış Turizmiyle İlgili Özellikleri	203
15.5. Uludağ Kayak Merkezi'nin SWOT Analizi (GZFT)	211

15.6. Sonuç ve Öneriler	211
KAYNAKÇA	213

16. BÖLÜM

DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜRKAN ALAGÖZ

ÇANKIRI ILGAZ YILDIZTEPE VE DORUK KAYAK MERKEZİ	215
16.1. Giriş	215
16.2. Çankırı	215
16.3. Ilgaz Dağları Milli Parkı	217
16.4. Çankırı Ilgaz Yıldıztepe ve Doruk Kayak Merkezi	219
16.5. Sonuç ve Öneriler	225
KAYNAKÇA	227

17. BÖLÜM

DR. ÖĞR. ÜYESİ MELİH AYDIN

ELAZIĞ HAZARBABA KAYAK MERKEZİ	230
17.1. Giriş	230
17.2. Elazığ İli	231
17.3. Hazarbaba Kayak Merkezi	233
17.4. Sonuç	242
KAYNAKÇA	244

18. BÖLÜM

DR. ÖĞR. ÜYESİ ERKAN GÜNEŞ

ERZİNCAN ERGAN DAĞI KIŞ SPORLARI TURİZM MERKEZİ	246
18.1. Giriş	246
18.2. Erzincan İli	247
18.3. Ergen Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi	249
18.4. Ergen Dağı Kış Sporları Turizm Merkezinin SWOT (GZFT) Analizi	252
18.5. Sonuç ve Öneriler	254
KAYNAKÇA	256

19. BÖLÜM

DR. ÖĞR. ÜYESİ FATMA BAŞAR

ERZURUM PALANDÖKEN KAYAK MERKEZİ	258
19.1. Giriş	258
19.2. Erzurum Hakkında Genel Bilgiler	258
19.3. Palandöken Kayak Merkezinin Tarihi ve Genel Özellikleri	259
19.4. Konaklı Kayak Merkezinin Tarihi ve Coğrafi Özellikleri	265
19.5. Kandilli Kayak Merkezinin Tarihi ve Coğrafi Özellikleri	267

19.6. Sonuç ve Öneriler	268
KAYNAKÇA	270

20. BÖLÜM

ÖĞR. GÖR. YENER OĞAN

GÜMÜŞHANE ZİGANA KAYAK MERKEZİ	271
20.1. Giriş	271
20.2. Gümüşhane İli	271
20.3. Zigana Kayak Merkezi	273
20.4. Zigana Kayak Merkezinin SWOT (GZFT) Analizi	276
20.5. Sonuç ve Öneriler	277
KAYNAKÇA	278

21. BÖLÜM

DR. ÖĞR. ÜYESİ EMİNE CİHANGİR

HAKKARİ MERGABÜTAN KAYAK MERKEZİ	279
21.1. Giriş	279
21.2. Hakkari İlinin Fiziki ve Beşeri Coğrafi Özellikleri	280
21.3. Mergabütan Kayak Merkezi Genel Fiziki ve Coğrafi Özellikleri	284
21.4. Pistler ve Mekanik Tesisler	288
21.5. Mergabütan Kayak Merkezinin Konumu	290
21.6. Mergabütan Kayak Merkezine Ulaşım	291
21.7. Mergabütan Kayak Merkezinde Turizm Sezonu	292
21.8. Mergabütan Kayak Merkezinde Yer Alan Turizm İşletmeleri	292
21.9. Mergabütan Kayak Merkezinin Turizm İstatistikleri	293
21.10. Mergabütan Kayak Merkezinin Sosyo-Ekonomik Önemi	294
21.11. Mergabütan Kayak Merkezinin SWOT Analizi	294
21.12. Sonuç ve Öneriler	296
KAYNAKÇA	297

22. BÖLÜM

DR. HATİCE SARI GÖK

ISPARTA DAVRAZ KAYAK MERKEZİ	300
22.1. Giriş	300
22.2. Isparta İli	301
22.3. Davraz Kayak Merkezi	302
22.4. Davraz Kayak Merkezinin SWOT Analizi	308
22.5. Sonuç ve Öneriler	309
KAYNAKÇA	312

23. BÖLÜM

EDA HAZARHUN

İZMİR ÖDEMiŞ BOZDAĞ KAYAK MERKEZİ	314
23.1. Giriş	314
23.2. Ödemiş İlçesi	315
23.3. Bozdağ Kayak Merkezi	317
23.4. Bozdağ Kayak Merkezinin SWOT (GZFT) Analizi	321
23.5. Sonuç ve Öneriler	322
KAYNAKÇA	324

24. BÖLÜM

DOÇ. DR. ALPEREN KAYSERİLİ

KARS SARIKAMIŞ CIBILTEPE KAYAK MERKEZİ	326
24.1. Giriş	326
24.2. Sarıkamış	327
24.3. Kars Sarıkamış Cıbiltepe Kayak Merkezi	328
24.4. Kars Sarıkamış Cıbiltepe Kayak Merkezinin SWOT (GZFT) Analizi	333
24.5. Sonuç ve Öneriler	334
KAYNAKÇA	336

25. BÖLÜM

DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET SEDAT İPAR

KASTAMONU ILGAZ 1 VE ILGAZ 2 KAYAK MERKEZLERİ	337
25.1. Giriş	337
25.2. Kastamonu İli	338
25.3. Ilgaz Dağı Milli Parkı	340
25.4. Ilgaz 1 (Ilgaz Dağı Kayak Merkezi) ile Ilgaz 2 (Yurduntepe) Kayak Merkezi	344
25.5. Sonuç ve Öneriler	349
KAYNAKÇA	356

26. BÖLÜM

PROF. DR. HAKAN KOÇ

KAYSERİ ERCİYES KAYAK MERKEZİ	359
26.1. Giriş	359
26.2. Erciyes Kış Sporları Merkezi'nin Konumu:	360
26.3. Erciyes Dağı'nın Genel Coğrafi (Jeolojik ve Jeomorfolojik, İklim ve Bitki Örtüsü) Özellikleri:	362
26.4. Erciyes İsminin Tarihçesi	366

26.5. Erciyes Kayak Merkezi'nin Tarihçesi	366
26.6. Erciyes Kış Sporları Turizm Merkezi'ne Ulaşım	366
26.7. Erciyes Kış Sporları Turizm Merkezi'nde Kayak Sezonu	367
26.8. Erciyes Kayak Merkezi'nde Yer Alan Mekanik Tesis ve Pistler	367
26.9. Kayak Merkezinin Ziyaretçi Profili	370
26.10. Kayak Merkezine İlişkin SWOT Analizi	371
26.11. Sonuç ve Öneriler:	371
KAYNAKÇA	373

27. BÖLÜM

DOÇ. DR. BİLSEN BİLGİLİ

KOCAELİ KARTEPE KAYAK MERKEZİ	375
27.1. Giriş	375
27.2. Kocaeli İli	376
27.3. Kartepe Kayak Merkezi	378
27.4. Kartepe Kayak Merkezinin SWOT (GZFT) Analizi	382
27.5. Sonuç ve Öneriler	383
KAYNAKÇA	385

28. BÖLÜM

ÖĞR. GÖR. DR. OKAN TÜRK

MUŞ GÜZELTEPE KAYAK MERKEZİ	386
28.1. Giriş	386
28.2. Muş İli	387
28.3. Güzeltepe Kayak Merkezi	389
28.4. Güzeltepe Kayak Merkezinin SWOT (GZFT) Analizi	391
28.5. Sonuç ve Öneriler	392
KAYNAKÇA	393

29. BÖLÜM

DR. CEYHUN AKYOL

ORDU ÇAMBAŞI KAYAK MERKEZİ	394
29.1. Giriş	394
29.2. Ordu İli Hakkında Genel Bilgiler	395
29.3. Çambaşı Yaylası ve Kayak Merkezi Hakkında Genel Bilgiler	396
29.4. Sonuç ve Öneriler	402
KAYNAKÇA	404

30. BÖLÜM

DR. OLCAY ÖZİŞİK YAPICI

SAMSUN LADİK AKDAĞ TURİZM MERKEZİ	406
30.1. Giriş	406
30.2. Samsun İli	407
30.3. Akdağ Kayak Merkezi	408
30.4. Sonuç ve Öneriler	415
KAYNAKÇA	416

31. BÖLÜM

ÖĞR. GÖR. MUHAMMED YILDIZ

ÖĞR. GÖR. ÖZLEM AKIN

SİVAS YILDIZ DAĞI KIŞ SPORLARI TURİZM MERKEZİ	417
31.1. Giriş	417
31.2. Sivas İli	418
31.3. Sivas Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi	419
31.4. Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezinin SWOT Analizi	422
31.5. Sonuç	423
KAYNAKÇA	425

32. BÖLÜM

DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULKADİR ERGÜN

ŞANLIURFA SİVEREK KARACADAĞ KAYAK MERKEZİ	426
32.1. Giriş	426
32.2. Şanlıurfa'nın Konumu ve Genel Coğrafi Özellikleri	427
32.3. Karacadağ'ın Genel Coğrafi Özellikleri	430
32.4. Karacadağ Kayak Merkezinin Genel Özellikleri	430
32.5. Sonuç	436
KAYNAKÇA	437

33. BÖLÜM

ÖĞR. GÖR. AZİZ BÜKEY

TUNCELİ OVACIK KAYAK MERKEZİ	438
33.1. Giriş	438
33.2. Tunceli İli	439
33.3. Tunceli Ovacık Kayak Merkezi	441

33.4. Tunceli Ovacık Kayak Merkezinin SWOT (GZFT) Analizi	444
33.5. Sonuç ve Öneriler	445
KAYNAKÇA	447

34. BÖLÜM
ÖĞR. GÖR. ÖZNR SİDAL

VAN GEVAŞ ABALI KAYAK MERKEZİ	448
34.1. Giriş	448
34.2. Sonuç ve Öneriler	454
KAYNAKÇA	456

35. BÖLÜM
DOÇ. DR. MEHMET ŞEREMET

VAN ÇALDIRAN TERMAL KAYAK MERKEZİ	457
35.1. Giriş	457
35.2. Van'ın Çaldıran İlçesinin Genel Fiziki ve Coğrafi Özellikleri	459
35.3. Çaldıran Termal Kayak Tesisi Fiziki Coğrafya Özellikleri	462
35.4. Kayak Tesisine Ulaşım ve Konaklama	466
35.5. Tesisin Ziyaretçi Sayısı	467
35.6. Çaldıran Termal Kayak Tesisinin GZFT Analizi	468
35.7. Sonuç ve Öneriler	468
KAYNAKÇA	470

ÖNSÖZ

Türkiye’de turizm hareketlilikleri kapsamında ilk akla gelen turizm türü kitle turizmidir. Kitle turizmi, her ne kadar ülkelere gelir getiren özelliğe sahipse de günümüzde gerek tesislerin gerekse de coğrafi yapının fiziksel, biyolojik ve sosyal taşıma kapasitelerini zorlayan ve kontrolsüz gelişim süreci izleyen bir yapıya dönüşmüştür. Hem bu sebeplerden dolayı hem de yılın on iki ayı sürdürülebilir turizm anlayışının ortaya çıkması, tüketicilerin hizmet alma davranışlarında yaşanan değişimler ve turizmden sağlanacak faydanın farklılaşması gibi nedenlerle kitle turizmine alternatif olacak turizm faaliyetlerinin planlanmasına olanak sağlamıştır. İnsanların yaşam biçimlerinin değişmesi, insanları kültürel değerlere, sanatsal etkinliklere ve doğaya yönelik sportif faaliyetlere yönlendirmiştir. Bu bağlamda Kış Turizmi, çeşitli rekreatif faaliyetlere bağlı olarak gerçekleşen ve dünyadaki önemi gittikçe artan bir turizm türü haline gelmiştir. Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) kış turizmini, Gayri Safi Milli Hasılaya olan katkısı, istihdam yaratma, döviz girişi, hizmet ihracatı ve diğer tamamlayıcı ekonomik faaliyetler özelliği nedeniyle, yerel ekonomik kalkınmaya ve toplumsal değişimi sağlamada yüksek potansiyele sahip, önemli bir turizm aktivitesi olarak ele almaktadır. Türkiye’deki mevcut coğrafi yapı ve doğal oluşumlar sebebiyle bir alternatif turizm çeşidi olan kış turizmine yönelik potansiyel bulunmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye farklı turizm kaynaklarını harekete geçirerek yılın belli dönemlerinde turizm hareketliliklerinin devamlılığını sağlayabilmek için sahip olduğu bu potansiyeli iyi değerlendirmek zorundadır. Bu çalışma özellikle Türkiye’deki kış turizm merkezlerinin sahip olduğu potansiyelleri ortaya çıkararak farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır. Beklenen yararın gerçekleşmesi dileğiyle kitabın oluşturulmasında katkılarını esirgemeyen bölüm yazarlarına teşekkürlerimizi ve saygılarımızı sunarız.

Prof. Dr. Erkan SAĞLIK

Prof. Dr. Muharrem TUNA

Sivas - 2020

30.BÖLÜM

SAMSUN LADİK AKDAĞ TURİZM MERKEZİ

DR. OLCAY ÖZİŞİK YAPICI*

30.1.Giriş

Türkiye sahip olduğu iklim, coğrafya, yüzey şekilleri, tarihi ve kültürel zenginlikleri bakımından önemli potansiyele sahiptir. Anadolu sahip olduğu turistik destinasyonlar bakımından dünyada önemli bir konumdadır. Özellikle dağlık olan bölgelerde yaz ve kış mevsimlerinde çeşitli turistik faaliyetler yapılmaktadır.

Yoğun iş hayatı, büyük şehirlerdeki stresli yaşam, psikolojik sorunlar, farklı yerler görme, dinlenme gibi birçok nedenden dolayı insanlar turizm faaliyetlerine katılmaktadır. Günümüzde popülerliğini korumakta olan deniz turizminin yanı sıra kış turizmi de ön plana çıkmaya başlamıştır. Kış turizmi ile birlikte turizm faaliyetleri yılın tamamına yayılmaya başlamaktadır. Kış turizmi merkezlerinin sahip olduğu özellikler merkezi daha çekici hale getirmektedir. Kış turizminin merkezinde kayak sporu bulunmaktadır. Kış turizminin yapıldığı merkezlerin tanınırlığı kayak sporunun rahat yapılabilme kapasitesi ile doğru orantılıdır.

Kayak sezonunun uzun olması, kar kalınlığının yeterli düzeyde olması gibi birçok faktör kayak merkezlerine değer katan unsurlar olarak görülmektedir. Türkiye'nin coğrafi yapısı göz önüne alındığında kayak sporunun temelini oluşturan kış turizmi için oldukça uygun bir konumdadır. Türkiye'de bulunan otuz bir adet kayak merkezi kış turizm potansiyelinin varlığını göstermektedir. Ülkemiz, sahip olduğu dağlar ve konumu neticesinde pek çok alanda kış turizmi potansiyeline sahiptir.

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun Meslek Yüksekokulu, Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, olcayapici@gmail.com

30.2.Samsun İli

Samsun Akdağ Kayak Merkezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 06.01.2005 tarihli ve 25692 sayılı resmi gazetede turizm merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri listesinde yer almaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı resmi internet adresi). Akdağ Kayak Merkezinin de sahip olduğu özellikler bakımından ülke genelinde kış turizmine katkısı bulunmaktadır.

Türkiye’de Karadeniz Bölgesinde yer alan Samsun, 1.336 milyon nüfusa sahiptir. Coğrafi konum olarak bölgenin ortasında yer alması nedeniyle çok sayıda gerek özel gerekse kamu kuruluşlarının müdürlükleri bulunmaktadır. Samsun ili haritası Görsel 30.1.’de gösterilmektedir. Samsun sahip olduğu doğal güzellikleri ve tarihi değerleri ile turistik açıdan önemli potansiyele sahiptir. Turistik bir destinasyon olarak düşünüldüğünde ise havayolu, karayolu, demiryolu ve denizyolu ile ulaşım konusunda avantajlı konumda yer almaktadır. Anadolu’nun düşmanlardan savunulması konusunda verilen önemli kararların alındığı ve Atatürk’ün İstiklal Savaşı’nı başlattığı yer olması nedeni ile önemini daima korumaktadır (Samsun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020). Samsun ilinin haritası Görsel 30.1’de verilmiştir.

Görsel 30.1. Samsun İli Haritası

Kaynak: milimaj.com

Samsun genellikle ılıman bir iklime sahiptir. Konumu ve yeryüzü şekilleri itibari ile iklimde sahil şeridinde ve iç kesimlerde farklılıklar olmaktadır. Özellikle sahil şeridinde (merkez ilçe, Terme, Çarşamba, Bafra, Alaçam, Tekkeköy, Yakakent, Ondokuz Mayıs) daha ılıman bir iklim söz konusudur. Yazlar sıcak kışlar ise ılık geçmektedir. İç kesimlerde (Vezirköprü, Havza, Ladik, Kavak, Asarcık, Salıpazarı) Akdağ ve Canik Dağlarının etkisi altında kalarak kışlar soğuk, yağ-

mur ve kar yağışlı geçerken yazlar serin geçmektedir (Samsun Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2020).

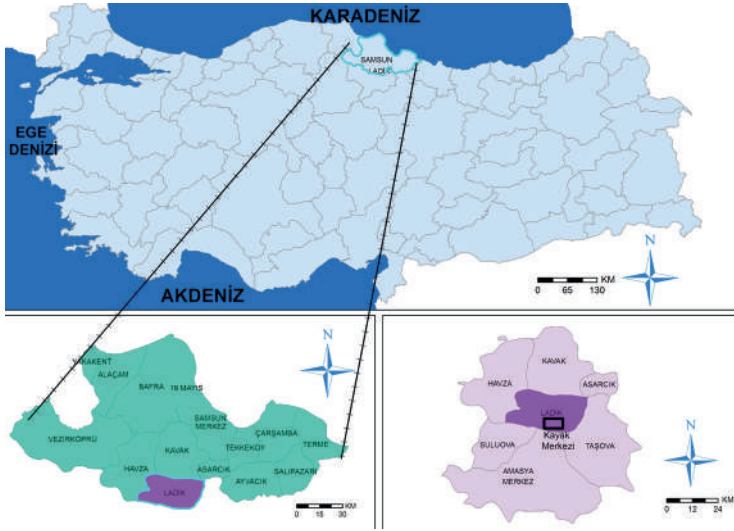
Çarşamba ve Bafra olmak üzere iki önemli ovası vardır. Yeşilirmak ve Kızılırmak söz konusu ovaların verimliliğine katkı sağlamaktadır. Çarşamba ve Bafra ovalarında yetiştirilen tarımsal ürünler bölgeye ekonomik olarak katkı sağlamaktadır. Samsun ili genelinde tütün, buğday, pirinç, mısır, fındık, şekerpancarı, meyve ve sebzeler yetiştirilmektedir (Samsun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020). Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yanı sıra deniz ürünlerinin avlanması yapılmaktadır.

Samsun'da Karadeniz kıyısında önemli ve modern bir liman yer almakla birlikte çok sayıda üretim potansiyeli yüksek ve verimli işletmeler bulunmaktadır. Konumu itibari ile bölgenin ticaret merkezi şeklindedir.

Samsun'da iki adet devlet üniversitesi bulunmaktadır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi çok sayıda bölüm ve fakülteleri ile 40000'in üzerinde öğrenci sayısı ile uzun zamandır ilin kültür odağı konumundadır. 2018 yılı itibari ile yeni kurulmuş olan ve şehrin ismini taşıyan Samsun Üniversitesi ise eğitim faaliyetlerine hız kazandırma yönünde çalışmalar yapmaktadır.

30.3.Akdağ Kayak Merkezi

Samsun ili Ladik ilçesi sınırlarında bulunan Akdağ 2004 yılında turistik bir destinasyon olarak tanımlanmıştır. Akdağ Kayak Merkezi ise 2010 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Kayak merkezinin ilçeye olan uzaklığı 7 kilometredir. Kayak merkezi bulunduğu konum itibari ile Samsun şehir merkezine ve çevre illere yakın mesafededir. Samsun'a 84 kilometre uzaklıkta, Amasya'ya 59 kilometre, Çorum'a 118 kilometre, Tokat'a ise 154 kilometre uzaklıktadır (Görsel 30.2). Kayak merkezi kurulmadan önce Akdağ, yöre halkının rekreatif faaliyetlerde bulunabileceği yazlık bir mekan olarak değerlendirilmekteydi. Kayak merkezine konumlandırılan telesiyerj 1360 metre uzunluğunda, 1480 metre yükseklikten başlamakta 1770 metreye kadar çıkmaktadır. Kayak merkezi Samsun iline komşu çevre illere olan Amasya, Tokat, Çorum'da gelen ziyaretçilere hizmet vermektedir. Çevre illerde kış turizmine hitap edecek kayak merkezinin olmaması bakımından Orta Karadeniz Bölümü halkına yöresel ölçekte hizmet vermesi açısından önemli bir konumdadır. Akdağ'ın yaz mevsiminde zemininin doğal çimle kaplı olması sonucu çim kayağının yapılmasına imkan sağlamaktadır. Çim kayağının yanı sıra her yıl düzenli olarak yayla şenlikleri düzenlenmekte ve çok sayıda turistik faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Görsel 30.2. Akdağ Kayak Merkezi Konumu

Kaynak: Kadioğlu (2017), s:16

Orta Karadeniz bölümü fiziki yapı olarak kıyıya paralel uzanan dağların özelliğini göstermemektedir. Bölgede tek başına yükselen dağlar görülmektedir. Dağların yükseklikleri ise sıra dağlara göre daha düşüktür. Coğrafya olarak yapılanma döneminde çökmeler gerçekleşmiş ve mevcut fiziki yapılar meydana gelmiştir. Akdağ bu fiziki oluşumlardan biridir (Özçağlar, 1989:187). Akdağ'ın zirve yüksekliği 2000 metreden fazladır. Akdağ'ın kuzeyinde bulunan akarsular Ladik Gölü ile birleşmektedir. Güneyinde bulunanlar ise Derinöz ve Kozalan dereleri ile bağlanmaktadır. Kuzey ve güney yamaçlarında çok sayıda vadiler bulunmaktadır. 1489 metre yüksekliğinde Altıpelit Tepesi, 1760 metre yükseklikte Asarkaya Tepesi, 1959 metre yükseklikte ise Kadadu Tepesi gibi tepeler bulunmaktadır. Kayak merkezi Kozalan ve Derinöz vadilerinin kuzey yamaçlarına konumlandırılmıştır (Kadioğlu, 2017:166). Kayak merkezinin burada konumlandırılmasının sebebi ise bakı etkisi nedeninden kaynaklıdır. Kuzey yamaçlarda rüzgarın daha çok olması ve güneş ışığını daha az alması neticesinde karın yerde kalma süresi uzamaktadır (Doğaner, 2001:179).

Akdağ Kayak Merkezi'ne ulaşım için farklı alternatifler söz konusudur. Karayolu ile ulaşım sağlamak için Samsun il merkezinde Ladik ilçesine doğru hareket edilebilmektedir. Ladik'e aynı zamanda Ankara- Samsun karayolu üzerinden Ladik sapağından gidilerek de ulaşım sağlanabilmektedir. Havayolu ile ulaşım için iki alternatif bulunmaktadır. Samsun-Çarşamba Havalimanı tercih edilebilir ve Samsun şehir merkezine 28 kilometre mesafededir. Havayolu ile ulaşımındaki diğer seçenek ise Amasya Merzifon havalimanıdır. Merzifon Havalimanı ise kayak merkezine yaklaşık 30 kilometre mesafede bulunmaktadır.

Akdağ, kayak sporunun yapılabilmesi için gerekli görülen eğim değeri ve zemin özelliğine sahiptir. Kayak pistlerinin başlama ve bitiş yerleri arasındaki eğim oranı %20'nin altına düşmemektedir (Kadioğlu, 2017:167). Kayak merkezinde telesiyerj direk sayısı 16 olmakla birlikte sandalye sayısı ise 84 olarak belirtilmiştir (Samsun Belediyesi, 2020). Kayak merkezinin işletmesi Samsun Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmaktadır. Büyükşehir belediyesine ait bir adet kafeterya ziyaretçilere de hizmet sunmaktadır. Kayak merkezinde bir adet pist bulunmakta işletmelerin ayrı bir pisti söz konusu değildir. Akdağ Kayak Merkezi Görsel 30.3.'te gösterilmektedir.

Görsel 30.3. Akdağ Kayak Merkezi

Samsun büyükşehir belediyesi Anakent Ticaret Turizm A.Ş. tarafından işletmesi yapılan kayak merkezindeki telesiyerjden elde edilen gelir miktarı aşağıdaki görselde verilmiştir (Görsel 30.4).

Görsel 30.4. Kayak Merkezi Gelir Tablosu

	2019\ Aralık	2020\ Ocak	2020\ Şubat	2020\ Mart	Toplam
Kayak 10	89,00	2.320,00	343,00	35,00	2.787,00
Kayak 25	136,00	1.894,00	367,00	32,00	2.429,00
Kızak Büyük 1 Saat	-	-	229,00	-	229,00
Kızak Küçük 1 Saat	-	-	590,00	-	590,00
Telesiyerj günlük	-	360,00	114,00	3,00	477,00
Telesiyerj tek	-	10.383,00	4.440,00	343,00	15.166,00
Yürüyen bant günlük	-	244,00	82,00	4,00	330,00
Yürüyen bant tek	-	3.283,00	1.489,00	93,00	4.864,00
Genel toplam	370,00	19.331,00	7.981,00	561,00	28.243,00

Kayak merkezinin bulunduğu konumdaki iklim özellikleri kış mevsiminde kar yağışı şeklindedir. Özellikle ekim ve nisan ayları arasında karla kaplı bir merkezdir (Şahin ve Yılmaz, 2009:227).

Meteoroloji Bölge Müdürlüğü'nden elde edilen verilere göre Akdağ Kayak Merkezi'nin 2016 yılından itibaren ölçülen aylık maksimum kar yüksekliği (cm) Görsel 30.5.'te verilmiştir.

Görsel 30.5: Akdağ Kayak Merkezi Aylık Maksimum Kar Yüksekliği

Yıl/Ay	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2016											34.0	58.0
2017	77.0	66.0	17.0	5.0	2.0	3.0	0.0					31.0
2018	40.0	32.0	10.0	1.0	1.0	8.0	0.0	3.0	8.0	6.0	0.0	51.0
2019	67.0	43.0	26.0	35.0	3.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7.0	32.0

Kayak merkezinin 2016 yılına ilişkin en yüksek ölçülen kar yüksekliği 58 cm olarak belirtilmiştir. 2017 yılında kar yüksekliğinin en fazla olduğu aylar ocak ve şubat ayları olarak karşımıza çıkmaktadır. 2018 yılında ise aralık ayında 51 cm olarak en yüksek kar kalınlığı ölçülmüştür. 2019 yılında ise ocak ayında 67 cm şubat ayında ise 43 cm olarak ölçülmüştür.

Kayak merkezine ait ortalama kar yüksekliği (cm) ise görsel 30.6'de verilmiştir. Kayak merkezine ait kar ölçümleri 2016 yılından itibaren ölçülmeye başlamıştır.

Görsel 30.6: Akdağ Kayak Merkezi Aylık Ortalama Kar Yüksekliği

Yıl/ Ay	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2016											5.4	32.9
2017	41.3	32.5	6.7	0.7	0.4	1.9	0.0					6.3
2018	11.0	4.3	0.7	0.2	0.1	0.3	0.0	0.0	0.7	0.0	0.0	10.4
2019	32.2	20.5	6.1	4.7	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	10.6

Kayak merkezinin ortalama kar yüksekliğine bakıldığında 2016 yılında aralık ayı 32,9 cm olarak ölçülmüştür. 2017 yılında ocak ayında ortalama kar yüksekliği 41,3 cm şubat ayında ise 32,5 cm olarak hesaplanmıştır. 2018 yılında ortalama kar yüksekliğinin en yüksek olduğu aylar aralık ve ocak ayları olarak belirtilmiştir. 2019 yılında ise en yüksek ortalamaya sahip ay ocak ayı (32,2 cm) olarak belirtilmiştir.

Akdağ Kayak Merkezi'nde konaklama yapılabilecek sınırlı sayıda tesis bulunmaktadır. Tesisler içerisinde önde gelen Gümüşpark Resort Otel (Görsel 30.7) bulunmaktadır. 2010 yılından beri tesis 33 oda ve 80 kişilik kapasite ile kayak merkezinde hizmet vermektedir. Yaz mevsiminde yürüyüş, binicilik ve motorlu geziler için gerekli hizmetler sunulmaktadır. Otelin restoran kapasitesi yaklaşık

olarak 180, kafeteryası 150, konferans salonu da 150 kişi olarak belirtilmektedir. Mevcut otel butik otel konseptinde olmakla birlikte işletmesi 10 yıldır aynı şahıs tarafından yapılmaktadır. İşletme sahibi ile yapılan görüşmeler sonucunda kayak yapmaya gelen misafirler için her türlü ekipman temin edildiğini belirtmektedir. Kayak sezonunu açılış ve kapanış günleri tamamen kar yağışına bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Yapılan görüşme sonucuna göre sezonun başlangıcı Kasım ayı sonu Aralık ayı başlangıcı şeklindedir. Sezonun kapanışı ise genellikle Mart ayı sonu Nisan ayı başlangıcı olarak belirtilmektedir. Kayak sezonunda en dolu zaman dilimi ise Aralık, Ocak, Şubat aylarıdır. Otelin doluluk oranı sezonda %100'e yakın sezon dışında ise kapalıdır. Samsun il Müdürlüğü ve işletme sahibinin tespitlerine göre günlük ziyaretçi sayısı konaklama yapan ziyaretçi sayısından fazladır.

Görsel 30.7: Akdağ Gümüşpark Resort Otel

2016 yılında kayak merkezi sınırları içerisinde hizmet vermeye başlayan diğer tesis ise Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ladik Akdağ Kış Sporları Merkezidir. İşletmede 2 adet süit oda 20 adet standart oda bulunmaktadır. İşletme sadece kayak sezonunda hizmet vermektedir. 2016 yılından beri genellikle Aralık ayında işletme açılmakta ve Nisan ayında ise kapatılmaktadır. Tesiste 30 kişilik restoran ve televizyon salonu bulunmaktadır. Tesisin misafirlerini genellikle kamu personeli oluşturmakla birlikte günübirlikçi ziyaretçiler de restoran hizmetlerinden yararlanmaktadır (Görsel 30.8).

Görsel 30.8: OMÜ Kış Sporları Merkezi

Kayak merkezinde yapım aşamasında olan üçüncü tesis ise Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yapılan tesistir. Bakanlık tarafında 2020-2021 sezonuna (2020 Aralık ayı) yetiştirilmesi planlanmaktadır. Tesiste 2 adet engelli odası, 3 adet süit oda ve toplam 40 oda olması planlanmaktadır. Yaklaşık 300 kişiye hizmet verebilecek nitelikte konferans salonu bulunmaktadır.

Akdağ kayak merkezine ulaşım konusunda alternatifler daha önce belirtilmiştir. Kar yağışının yoğun olduğu zamanlarda özellikle kayak merkezi ile Ladik ilçe merkezi arasında ulaşım konusunda sıkıntılar yaşanabilmektedir. İlçe merkezi ile kayak merkezi arasında yol virajlı, eğimli ve dar olması nedeniyle kısmen aksaklıklar yaşanmaktadır. Özellikle kış mevsiminde buzlanma riski söz konusudur. Buzlanma riskinin olması ile birlikte ulaşım konusunda problemler yaşanmaması adına kar yağışının yoğun olduğu dönemlerde Ladik Belediyesi tarafında Ladik ile kayak merkezi arasındaki yolda temizleme ve tuzlama çalışmaları yapılmaktadır.

Samsun ili Ladik ilçesi sınırlarında yer alan Akdağ Kayak Merkezi'nin sahip olduğu güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditleri Görsel 30.8'de yer almaktadır.

Görsel 30.8: Akdağ Kayak Merkezinin SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<p>-Orta Karadeniz bölümünün ilk ve tek kayak merkezi olması</p> <p>-Akdağ'ın iç kesimlerde yer alması sebebiyle kış mevsiminde karlı gün sayısının kıyı kesimine göre daha fazla olması</p> <p>-İç turizm hareketinin canlı olması</p> <p>-Kayak merkezinin hafta sonu tatilleri, yarıyıl tatilleri, yeni yıl tatili gibi dönemlerde popüler olmaya başlaması</p> <p>-Kayak merkezindeki pistin sahip olduğu eğitim değerinin ortalamanın altında olmaması</p> <p>-Bozulmamış doğal yapının günümüzde devam etmesi</p> <p>-Alternatif ulaşım yöntemlerinin olması</p> <p>-Kayak merkezi içerisinde alternatifli konaklama tesislerinin bulunması</p> <p>-Kayak sporu dışında farklı spor türlerine imkan sunması</p> <p>-Kayak merkezinin ilçede Ladik Gölü, Ambar Köy gibi çeşitli turistik çekiciliklerin varlığına yakın olması</p> <p>-Kayak merkezinin çevre illere mesafe olarak yakınlığı</p> <p>-Turizm eğitilmiş personel ihtiyacını karşılayacak üniversitelere yakın konumda olması</p> <p>-Kayak merkezinde bulunan tesislerin doğal çevreye olumsuz etkilerinin az olması</p> <p>-İlçede nüfus yoğunluğunun az olması ve sanayi bölgesinin olmaması, ilçe halkının tarım ve hayvancılık ile geçim sağlaması kriterleri doğal çevrenin baskısını azaltmakta</p> <p>-Tarım ve hayvancılık faaliyetleri dışında yerel halka istihdam fırsatı sunmaktadır</p> <p>-Kayak merkezi çevresine konaklama tesisi olarak yatırımların devam ediyor olması</p> <p>-Nüfus yoğunluğunun az olması</p> <p>-Kış sporları için gerekli olan ekipmanların tesislerden temin edilebilmesi</p>	<p>-Ladik ilçesinin ve kayak merkezinin turistik tesislerinin yetersiz olması</p> <p>-Turistik faaliyetlerde sürdürülebilirlik ilkesinin ve niteliğin beklenen düzeyde olmayışı,</p> <p>-Çevrenin korunmasına yönelik yapılan çalışmaların ve alınan tedbirlerin yetersiz olması</p> <p>-Akdağ Kayak Merkezi'nin kış sporları turizmi bakımından tanıtımının yetersiz kalması</p> <p>-Çok sayıda kayak merkezinde olduğu gibi kış sporunun mevsimsel özellik göstermesi</p> <p>-Ziyaretçi yoğunluğunun gününbirlik olması</p> <p>-Turistik faaliyetlerden elde edilen gelirin yerel halka yansımalarının istenen düzeyde olmaması</p> <p>-Sezonluk işçi çalıştırmak ve ücretinin düşük olması</p> <p>-Ladik'e yönelik satın alınabilecek hediyelik eşyanın yeterli düzeyde olmaması</p> <p>-Kış sporları dışında gerçekleştirilen yöresel festival vb. etkinliklerin entegre edilememesi</p> <p>-Yöresel yiyeceklerin tesislerin menülerinde yer almaması</p> <p>-Sivil toplum kuruluşlarının ilçede bir bütün olarak faaliyet gösterememesi</p> <p>-Kayak merkezine yönelik politikaların yetersiz olması</p> <p>-Yatak kapasitesinin düşük olması</p>

Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> -Her geçen gün hem ülke genelinde hem de bölgede kış turizmine olan ilginin artış göstermesi -Kayak merkezinin özellikle kış mevsiminde özellikle hafta sonu tatili için çekiciliğinin artması -Kayak merkezinin sahip olduğu doğal güzellikler -Kültür turları, yürüyüşler gibi farklı rekreasyonel faaliyetlere imkan sunması -Alternatifli ulaşım imkanlarına sahip olması -Nüfusun az olması -Sanayi faaliyetlerinin yoğun olmaması -Yatırım aşamasında olan tesis ve çevre projeleri -İlçenin sahip olduğu tarihi ve turistik değerler -Yöre halkının misafirperverliği -2023 turizm stratejisinde kış sporlarının ön planda tutulması 	<ul style="list-style-type: none"> -İlçe merkezi ile kayak merkezi arasında bulunan yolun fiziki özelliklerinin iyi olmaması -Kış sporları ile diğer turistik faaliyetlerin bütünleştirilememesi -Yatırımlar için ortaya çıkan finansal sorunlar -Çığ ve benzeri doğal felaketler -Ulusal pazarda çok sayıda rakibin varlığı -Nitelikli tesis sayısındaki yetersizlik

30.4.Sonuç ve Öneriler

Akdağ Kayak Merkezi Orta Karadeniz bölümünde bulunduğu konum itibari ile avantajlı konumdadır. Yöresel anlamada değerlendirildiğinde önemli bir kış merkezi olmakla birlikte ülke genelinde düşünüldüğünde kayak sezonunun daha kısa sürmektedir. Kayak merkezinin daha etkin bir şekilde tanıtımın yapılması ve ilçede bulunan diğer turistik faaliyetlerle entegre edilmesi turistik çekiciliği artırmada önemli rol oynayacaktır. Bölgede ki önemli eksikliklerden biri ise kış turizmine yönelik master planının olmayışıdır. Özellikle çevre ilçelerin dahil edildiği daha geniş bir koridorun oluşturulması ile gününbirlik gelen ziyaretçilerin konaklama yapan ziyaretçilere dönüştürülmesinin etkisi büyük olacaktır. Yörede öncelikli olarak ele alınması gereken konulardan birisi ise ilçe merkezi ile kayak merkezi arasındaki mevcut yolun özellikleridir. Virajlı ve korunaksız olan yolun daha iyi hale getirilmesi ve alternatif ulaşım güzergahlarının belirlenmesi kayak merkezinin çekiciliğini artıracaktır.

KAYNAKÇA

- Doğaner, S., 2001, Türkiye Turizm Coğrafyası. Çantay Kitabevi, 1. Baki, İstanbul
- Kadioğlu, Y. (2017). Samsun'da yöresel öneme sahip bir kış turizm merkezi: Akdağ (Ladik). Dođu Coğrafya Dergisi, Yıl:22, Sayı:38, Sayfa:161-172.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9669/ktkgb-ve-turizm-merkezleri.html>. Erişim Tarihi: 15.09.2020
- Milimaj, 2020. www.milimaj.com/others/image/harita/samsun-ili-haritasi.png. Erişim Tarihi:23.09.2020
- Özçağlar, A., 1989, Zile-Turhal Yöresinin Morfografik Özellikleri. Coğrafya Araştırmaları” Dergisi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu Yay., Cilt: 1, Sayı :1, s.185-195, Ankara.
- Samsun Belediyesi, 2020. www.samsun.bel.tr. Erişim Tarihi: 23.09.2020
- Samsun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020. www.samsun.ktb.gov.tr. Erişim Tarihi:17.09.2020
- Samsun İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2020. https://samsun.tarimorman.gov.tr/Belgeler/Yayinlar/Kitaplarimiz/samsun_ilinin_fiziki_durumu_ve_avantajlari.pdf. Erişim Tarihi 20.09.2020
- Şahin, K. ve Yılmaz, A., 2009, Samsun İlinde Doğal Kaynaklara Dayalı Turizm Arzı ve Planlaması. The Journal of International Social Researc, Volume:2, Issue:7, s.227